

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สารนิเทศของแพทย์ในโรงพยาบาลทั่วไป ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้สารนิเทศของแพทย์ในโรงพยาบาลทั่วไป ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตสาธารณสุขที่ 5 6 และ 7 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

3.2 ประชากร (Population)

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ข้อมูลจากการสำรวจทางโทรศัพท์ เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2541 พบว่า โรงพยาบาลทั่วไป มีจำนวน 15 แห่ง รวมแพทย์ที่ปฏิบัติงานทั้งสิ้น 407 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาสารคาม	จำนวน 19 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสุรินทร์	จำนวน 48 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลบุรีรัมย์	จำนวน 38 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชัยภูมิ	จำนวน 25 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเลย	จำนวน 28 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหนองคาย	จำนวน 27 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลหนองบัวลำภู	จำนวน 15 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสกลนคร	จำนวน 37 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลกาฬสินธุ์	จำนวน 30 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลนครพนม	จำนวน 21 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมุกดาหาร	จำนวน 16 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลอำนาจเจริญ	จำนวน 10 คน

แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลยโสธร	จำนวน 21 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลร้อยเอ็ด	จำนวน 48 คน
แพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศรีสะเกษ	จำนวน 24 คน

3.3 กลุ่มตัวอย่าง (Samples) และการสุ่มตัวอย่าง (Sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1967) โดยคำนวณจากประชากรทั้งหมด 407 คน ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Nd^2}$$

เมื่อ N = จำนวนประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

d = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 จากการคำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 202 คน

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ประชากรแต่ละโรงพยาบาล คำนวณโดยเทียบสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโรงพยาบาลในแต่ละเขต ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามโรงพยาบาล

เขต	โรงพยาบาล	จำนวน	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
5	โรงพยาบาลมหาสารคาม	19	9
	โรงพยาบาลสุรินทร์	48	24
	โรงพยาบาลบุรีรัมย์	38	18
	โรงพยาบาลชัยภูมิ	25	13
6	โรงพยาบาลเลย	28	14
	โรงพยาบาลหนองคาย	27	14
	โรงพยาบาลหนองบัวลำภู	15	7
	โรงพยาบาลสกลนคร	37	19
7	โรงพยาบาลกาฬสินธุ์	30	15
	โรงพยาบาลนครพนม	21	10
	โรงพยาบาลมุกดาหาร	16	8
	โรงพยาบาลอำนาจเจริญ	10	5
	โรงพยาบาลยโสธร	21	10
	โรงพยาบาลร้อยเอ็ด	48	24
	โรงพยาบาลศรีสะเกษ	24	12
รวม		407	202

3.4 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 ตัวแปรอิสระ

- 1) สาขาที่ปฏิบัติงานของแพทย์ ได้แก่ สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป และสาขาเวชกรรม(แพทย์เฉพาะทาง)
- 2) หน้าที่ความรับผิดชอบ ได้แก่ งานบริหาร งานบริการทางการแพทย์ งานบริการทางการแพทย์และสอน
- 3) ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ แพทย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี ระหว่าง 5 - 10 ปี ระหว่าง 11 - 15 ปี และ 15 ปีขึ้นไป

3.4.2 ตัวแปรตาม

- 1) วัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศ ได้แก่ ติดตามวิทยาการที่ทันสมัย เพื่อการวินิจฉัยโรค เพื่อการสอนและการฝึกอบรม เพื่อการบรรยายทางวิชาการ เพื่อการวิจัย/เขียนบทความวิชาการ เพื่อการศึกษาต่อ และเพื่อการบริหาร
- 2) ลักษณะเนื้อหาสารสนเทศ เช่น ลักษณะเนื้อหาที่ให้รายละเอียดทั่วๆ ไป ให้รายละเอียดเฉพาะเนื้อหา/ตอบปัญหาเฉพาะที่ต้องการ เป็นต้น

- 3) เนื้อหาสารนิเทศสาขาวิชาทางการแพทย์ และเนื้อหาสารนิเทศสาขาอื่น
- 4) ประเภทของสารนิเทศ ได้แก่ หนังสือ/ตำราทางวิชาการ หนังสือความรู้ทั่วไป หนังสืออ้างอิง วารสารวิชาการ เอกสารประกอบการประชุม/สัมมนา วารสารสาระสังเขป/ดัชนี วารสาร เอกสารการวิจัย/วิทยานิพนธ์ สิ่งพิมพ์รัฐบาล หนังสือพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ(เทปเสียง วิดิทัศน์ สไลด์ ทุนจำลอง แผนภาพ) ซีดี - รอม อินเทอร์เน็ต
- 5) ภาษาของสารนิเทศที่ใช้ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น
- 6) ความทันสมัยของสารนิเทศ เช่น สารนิเทศปัจจุบัน ย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี
- 7) วิธีการแสวงหาสารนิเทศ เช่น สอบถามทางโทรศัพท์ การประชุม/สัมมนา
- 8) แหล่งสารนิเทศที่ใช้
 - 8.1) แหล่งสารนิเทศบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์ของตนเอง เพื่อนร่วมงาน /เพื่อนร่วมวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภายนอก เจ้าหน้าที่/บรรณารักษ์
 - 8.2) แหล่งสารนิเทศสถาบัน ได้แก่ ห้องสมุดภายในโรงพยาบาล ห้องสมุด/ศูนย์เอกสาร หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
 - 8.3) แหล่งสารนิเทศสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์
 - 8.4) แหล่งสารนิเทศอื่น เช่น การประชุม/สัมมนา การฝึกอบรม/ดูงาน การชมการสาธิต/นิทรรศการ การสำรวจ/การทำวิจัยเอง การใช้บริการค้นข้อมูลคอมพิวเตอร์ ใช้บริการอินเทอร์เน็ต

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์รวมทั้งกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

3.5.1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

- 1) ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ (Specialist) ในสาขาวิชาทางการแพทย์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไขแบบสอบถาม
- 3) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.5.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถาม 7 ข้อเกี่ยวกับ เพศ อายุ โรงพยาบาลที่สังกัด วุฒิการศึกษา สาขาที่ปฏิบัติงาน หน้าที่ ความรับผิดชอบและประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบและคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สารนิเทศของแพทย์ในโรงพยาบาลทั่วไป ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการใช้สารนิเทศ ลักษณะเนื้อหาสารนิเทศ เนื้อหาสาขาวิชาทางการแพทย์ เนื้อหาสารนิเทศสาขาอื่น ประเภทของ สารนิเทศ ภาษาของสารนิเทศที่ใช้ ความทันสมัยของสารนิเทศ วิธีการแสวงหาสารนิเทศ แหล่ง สารนิเทศที่ใช้และปัจจัยที่เป็นสาเหตุในการเลือกใช้สารนิเทศ ลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่าและแบบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ลักษณะการประเมินแบบประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ค่าคะแนนเป็น 5 ระดับดังนี้ 5 =มากที่สุด 4 =มาก 3 =ปานกลาง 2 =น้อย 1 =น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สารนิเทศของแพทย์ และการให้บริการห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบมากกว่า 1 ข้อและคำถามปลายเปิด

3.6 การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยนำไปทดลองใช้กับแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ขอนแก่น จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการทดสอบได้ค่าความ เชื่อมั่นโดยรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล

3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 202 ชุด และรับคืนทางไปรษณีย์ รวมทั้งการติดตามทวงแบบสอบถามทางโทรศัพท์ 2 ครั้ง รวม ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 2 เดือน คือ ระหว่างวันที่ 15 มิถุนายน 2541 ถึง วันที่ 12 สิงหาคม 2541 ในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวิชาการ งานแผนงาน และพยาบาลในโรงพยาบาลนั้นๆ เพื่อช่วยแจกแบบสอบถามและ รวบรวมแบบสอบถามหรือตรวจสอบว่าแพทย์ได้ส่งแบบสอบถามด้วยตัวเอง ซึ่งแบบสอบถามแต่

ละชุดผู้วิจัยจำหน่ายของและติดแถมไปไว้ เพื่อความสะดวกในการส่งกลับ ได้รับแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ จำนวน 171 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.6

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืน นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง และทำการแปลงข้อมูลที่ได้ให้เป็นรหัสตัวเลข (Coding Form) และนำไปประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ SPSS for MS Windows Release 6.1 ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่าที (two-tailed t-test) และค่าเอฟ (F-test) สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกได้ ดังนี้

1) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วย ค่าสถิติร้อยละ

2) ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สารนิเทศของแพทย์ในโรงพยาบาลทั่วไปในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (two-tailed t-test) และ ค่าเอฟ (F-test)

เกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูลพิจารณาจากค่าเฉลี่ย มีรายละเอียดดังนี้

4.51 - 5.00 หมายความว่า ใช้มากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายความว่า ใช้มาก

2.51 - 3.50 หมายความว่า ใช้ปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายความว่า ใช้น้อย

1.00 - 1.50 หมายความว่า ใช้น้อยที่สุด

3) ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สารนิเทศของแพทย์ และการให้บริการห้องสมุดโรงพยาบาลทั่วไป หาค่าร้อยละ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

3.9 การทดสอบสมมติฐาน

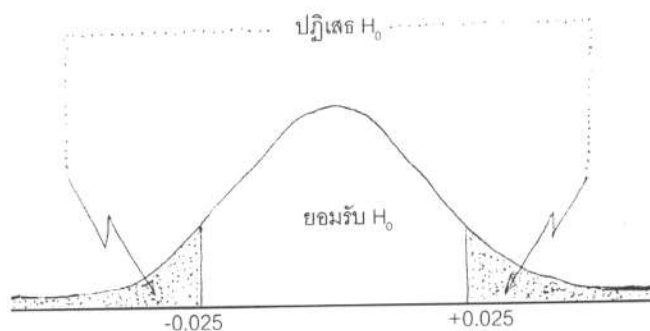
การทดสอบสมมติฐานมีรายละเอียดดังนี้

1) เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารนิเทศของแพทย์ ตามสาขาวิชาที่ปฏิบัติงาน โดยการทดสอบค่าที (two-tailed t-test)

2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สารนิเทศของแพทย์ ตามหน้าที่ความรับผิดชอบและประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การทดสอบค่าเอฟ (F - test)

3) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ระดับ 95 % หรือที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยพิจารณาจากค่าพี (P - Value หรือ Significance)

ดังรายละเอียดในภาพที่ 2 และ 3

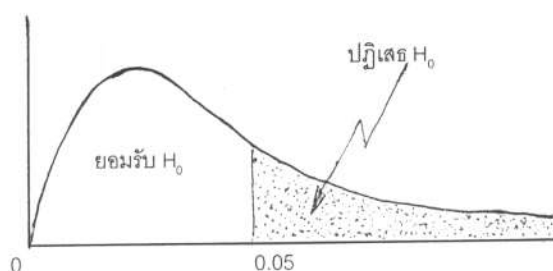


ภาพที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน t-test

จากสมมติฐานเขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ดังนี้

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$$



ภาพที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน F-test

จากสมมติฐานเขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ดังนี้

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2 = \mu_3$$

$$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2 \neq \mu_3$$

การทดสอบหาค่า T หากค่า P ที่คำนวณได้น้อยกว่าค่า P ที่ระดับ ± 0.025 แสดงว่า ผลการทดสอบปฏิเสธ H_0 (แตกต่าง) หากค่า P ที่คำนวณได้มากกว่าค่า P ที่ระดับ ± 0.025 แสดงว่า ผลการทดสอบยอมรับ H_0 (ไม่แตกต่าง)

การทดสอบหาค่า F หากค่า P ที่คำนวณได้น้อยกว่าค่า P ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ผลการทดสอบปฏิเสธ H_0 (แตกต่าง) หากค่า P ที่คำนวณได้มากกว่าค่า P ที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ผลการทดสอบยอมรับ H_0 (ไม่แตกต่าง)